

საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია
პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა და სამართლის სკოლა
სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამა
„ფილოლოგია“

ხელნაწერის უფლებით

თამარ ჯაფოშვილი

**„ბორის აკუნინის რომანების („აზაზელი“, „პიკის
ვალეტი“) მხატვრულ-სტილისტურ თავისებურებათა
ქართულ თარგმანში გადმოტანის პრობლემა“**

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი ნაშრომის

სადისერტაციო მაცნე

თბილისი

2019

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა და სამართლის ფაკულტეტზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **ირინე კაპანაძე** ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

ოფიციალური შემფასებლები:

1. **ტატიანა ჭეიშვილი** ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი;
2. **რუსუდან ჭანტურიშვილი** ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი.

დისერტაციის დაცვა შედგება 2019 წლის „---27--მაისს---“ 16:00----- საათზე, საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა და სამართლის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს ფილოლოგიის სექციის სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: 0162, თბილისი, ილია ჭავჭავაძის გამზირი N53-ა. ქართული უნივერსიტეტის წმ. ილია მართლის სახელობის სხდომათა დარბაზი, IV სართული.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო მაცნე დაიგზავნა 2019 წლის „-----“ მაისს.

ფილოლოგიის სექციის სწავლული მდივანი,
ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი **ნინო მამარდაშვილი**

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

პოსტმოდერნისტული ტექსტების კვლევა და თარგმნა, კერძოდ ისეთი პოპულარული ავტორის რომანების ქართული თარგმანების შესწავლა და ანალიზი, როგორცაა ბორის აკუნინი, აგრეთვე თარგმანში ორიგინალის მხატვრულ-სტილისტურ თავისებურებათა გადატანის, ინტერტექსტუალობისა და მეორეულობის ასახვის თავისებურების გამოვლენა, არ კარგავს აქტუალობას.

ბორის აკუნინი დღესდღეობით ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ქართული წარმოშობის რუსი მწერალია და, ამასთანავე, ლიტერატურათმცოდნე, იაპონისტი, მთარგმნელი, რომელიც სრულყოფილად ფლობს რუსულ ენას. მისი რომანები თარგმნილია მსოფლიოს მრავალ ენაზე და მრავალჯერაა ეკრანიზებული („თურქული გამბიტი“, „ჯაშუში“, „პელაგია და თეთრი ბულდოგი“, „აზაზელი“, „სახელმწიფო მრჩეველი“ და სხვა). მწერალს ნათარგმნი აქვს ცნობილი იაპონელი, ამერიკელი და ინგლისელი მწერლების ნაწარმოებები. მისი წიგნები მილიონობით ტირაჟით იყიდება და, ამ მხრივ, თანამედროვე რუსულ მწერლობაში მას ბადალი არ ჰყავს. აქედან გამომდინარე, მთარგმნელისთვის თავიდანვე ნათელი უნდა იყოს, თუ რა მასშტაბის პიროვნებასთან ექნება საქმე და რა სირთულეებს გადააწყდება იგი მისი ნაწარმოების თარგმნისას.

თემის აქტუალობა განპირობებულია იმით, რომ ორიგინალსა და თარგმანს შორის ურთიერთკავშირი როგორც პირველადი და მეორეული ტექსტთაშორისი კავშირი, აგრეთვე ტექსტებს შორის ურთიერთობები,

რომლებიც აკავშირებს ორიგინალსა და თარგმანს შესაბამისი ინტერტექსტუალური სივრცის სხვა ტექსტებთან, წარმოშობს მრავალ კითხვას, რომლებიც უპასუხოდ რჩება, მიუხედავად იმისა, რომ ეს საკითხები ყოველთვის იდგა მკვლევართა ყურადღების ცენტრში. პოსტმოდერნიზმის თანამედროვე ფილოსოფიურ მიმართულებაში ტექსტებს შორის ურთიერთქმედების პრობლემა არის უმთავრესი. ინტერტექსტუალობა და მეორეულობა პოსტმოდერნისტული ლიტერატურის ძირითადი მახასიათებლებია, რის გამოც ამ ტიპის ტექსტის თარგმნის პრობლემა მეტად მნიშვნელოვანია.

საკვლევი თემის აქტუალობა განისაზღვრება აგრეთვე ფილოლოგთა ინტერესით ენობრივი პიროვნების პრობლემის მიმართ და ბორის აკუნინის შემოქმედების პოპულარობით. აღსანიშნავია, რომ ენათმეცნიერების მიერ ჯერ კიდევ არ არის გამომუშავებული მხატვრული თარგმანის ხარისხის შეფასების ობიექტური კრიტერიუმები. გასათვალისწინებელია, რომ მხატვრული თარგმანის ხარისხი განსაზღვრავს თარგმანის აღქმის დონეს თარგმანის რეციპიენტის მიერ, მის დამოკიდებულებას ნაწარმოების მიმართ, ავტორის მიმართ და, ზოგადად, სხვა კულტურის მიმართ. მხატვრული თარგმანის ხარისხისადმი კომპლექსური მიდგომა არის აქტუალური, რადგან იზრდება ნათარგმნ ნაწარმოებთა რიცხვი, სწორედ ამიტომ აუცილებელია გაიმიჯნოს ხარისხიანი და უხარისხო თარგმანები.

ბორის აკუნინის შემოქმედება საქართველოში ჯერჯერობით შესწავლილი არ არის, მითუმეტეს არ არის

შეფასებული მისი რომანების ქართული თარგმანები. ამიტომ წარმოდგენილი საკვალიფიკაციო ნაშრომი ხელს შეუწყობს მისი ნაწარმოებების თარგმანთა სიღრმისეულ შესწავლას პოსტმოდერნისტული და თარგმანმცოდნეობითი თვალსაზრისით.

პრობლემის შესწავლის ისტორია

მიუხედავად ბორის აკუნინის პოპულარობისა, დღეოსდღეობით არ არსებობს მისი შემოქმედების მონოგრაფიული კვლევა ქართულ ენაზე, გარდა რამდენიმე რუსულენოვანი სტატიისა. აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ბორის აკუნინის რომანები თარგმნილია მსოფლიოს მრავალ ენაზე. მისი რომანების თარგმანები ინგლისურ და გერმანულ ენებზე საკმაოდ მაღალ დონეზეა შესრულებული, რაც უცხოენოვან მკითხველს საშუალებას აძლევს სწორად აღიქვას ბორის აკუნინის ლიტერატურული ნიჭი. მისი დეტექტივი „მთელი მსოფლიო თეატრია“ სერიიდან „ერასტ ფანდორინის თავგადასავლები“ ენდრიუ ბრომფილდის მიერ არის ნათარგმნი ინგლისურ ენაზე. 2018 წელს ეს თარგმანი ნომინირებული იყო ახალ ლიტერატურულ პრემიაზე „ეროვნული ბანკის რეკონსტრუქცია და განვითარება“ როგორც უცხოენოვანი რომანის საუკეთესო თარგმანი. ქართულად ნათარგმნია ბორის აკუნინის მხოლოდ რამდენიმე რომანი. წინამდებარე ნაშრომში განხილულია და კრიტიკულად შეფასებულია მიხომოსულიშვილის მიერ თარგმნილი ორი დეტექტიური რომანი „აზაზელი“, „ყვავის

ვალეტი“ და მარინე ავალიანის მიერ - „პიკის ვალეტი“. ბორის აკუნინის რომანების ქართული თარგმანები აქამდე არ ყოფილა მონოგრაფიული კვლევის საგანი და, აქედან გამომდინარე, არ არსებობს ამ თარგმანთა მეცნიერული კრიტიკული ანალიზი.

კვლევის ძირითადი მიზანი

კვლევის მიზანია ორიგინალის ინტერტექსტუალური კავშირების გამოვლენა და ამ კავშირების შენარჩუნების თავისებურებათა წარმოჩენა თარგმნის პროცესში, აგრეთვე ქართულ თარგმანში ორიგინალის მხატვრულ-სტილისტურ თავისებურებათა გადმოტანის გამოვლენა და თარგმანის ინტერტექსტუალური მოდელის შექმნა.

ნაშრომში წარმოდგენილია მხატვრული ტექსტების მთარგმნელთა ენობრივი პიროვნების კომპლექსური მოდელირება ზოგადად, და, ბორის აკუნინის რომანების მთარგმნელების, კერძოდ, მიხო მოსულიშვილისა და მარინე ავალიანის ენობრივი პიროვნება, აგრეთვე გამოვლენილია ექსტრალინგვისტური ფაქტორები, რომლებიც განაპირობებენ მთარგმნელის ენობრივი პიროვნების გენეზისს. ნაშრომში გამოვლენილია თარგმნის სპეციფიკა როგორც ერთ-ერთი სახეობა მეორეული ტექსტისა, აგრეთვე რუსული პოსტმოდერნისტული მხატვრული ნაწარმოებების თარგმნის სპეციფიკა ქართულ ენაზე. ბორის აკუნინის დეტექტიური რომანების მაგალითზე ნაშრომში გამოვლენილია პოსტმოდერნისტული ნაწარმოებების თარგმნის თავისებურებანი ქართულ ენაზე.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე და ძირითადი შედეგები

ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე განისაზღვრება იმით, რომ თარგმანი განიხილება ახალი ფილოსოფიური პარადიგმატიკის ჭრილში და მეორეული ტექსტების თეორიის თვალსაზრისით. მასში პირველად არის გაანალიზებული რუსული პოსტმოდერნისტული ლიტერატურის თარგმნის სპეციფიკა ქართულ ენაზე. ნაშრომში ინტერტექსტის აღქმის ანალიზის საფუძველზე პირველადაა წარმოდგენილი ინტერტექსტუალური ელემენტების თარგმანის მოდელი, აგრეთვე განხილულია პრეცედენტული ფენომენები როგორც ინტერტექსტუალობის მატერიალური ნიშნები და მათი თარგმანის სპეციფიკა, რადგან პრეცედენტული ტექსტები მოიცავენ დიდ ფონურ ინფორმაციას, ამიტომ ადეკვატური და ეკვივალენტური თარგმანის შესრულების მიზნით მოითხოვენ შესწავლას.

ნაშრომში გამოვლენილია ავტორისა და მთარგმნელის ენობრივი პიროვნება როგორც ენობრივი პიროვნების განსაკუთრებული ტიპი, მისი ვერბალურ-სემანტიკური, ლინგვოკოგნიტური და მოტივაციური დონე; წარმოდგენილია მთარგმნელის კონკრეტული ენობრივი პიროვნების მოდელირება.

ნაშრომში გამოვლენილია მთარგმნელთა მიერ განხორციელებული ტრანსფორმაციები, დადგენილია, თუ რა აიძულებს მთარგმნელს გასცდეს მედიატორის ფარგლებს და

გამოიყენოს თავისი კრეატიული პოტენციალი, აგრეთვე განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა კომუნიკაციურ და კოგნიტურ მთარგმნელობითი შეცდომების ანალიზს.

თარგმანის ხარისხის განსასაზღვრელად ნაშრომში წარმოდგენილია ორიგინალისა და თარგმნილი ტექსტების შეპირისპირებითი ანალიზი ადეკვატურობისა და ეკვივალენტურობის კატეგორიების გამოყენებით.

კვლევის თეორიული და მეთოდოლოგიური საფუძვლები

წინამდებარე ნაშრომი ეფუძნება ჟ. დერიდას, რ. ბარტის, ი. კრისტევას პოსტსტრუქტურალიზმის ფილოსოფიას და ი. კრისტევას ინტერტექსტუალობის თეორიას. წარმოდგენილი კვლევა ჩატარებულია ინტერდისციპლინარულ კონტექსტში და ეფუძნება ენის თეორიას, ტექსტის თეორიას, მეორეული ტექსტის თეორიას, ინტერტექსტუალობის თეორიას, მხატვრული თარგმანის თეორიასა და პრაქტიკას.

ტექსტის ფენომენთან დაკავშირებული პოსტმოდერნიზმის ძირითადი დებულებები საშუალებას გვაძლევს, ახალგებურად დავინახოთ თარგმანი და გავეცნოთ მის ინტერტექსტუალურ ბუნებას. კვლევისათვის გამოყენებულია შემდეგი **მეთოდები**: პოსტმოდერნიზმის ფილოსოფიის თეორიული ნაშრომების კრიტიკული ანალიზი, მეორეულობის თეორია, ინტერტექსტუალობის თეორია, თარგმანის თეორია; ორიგინალური და თარგმნილი ტექსტების სემანტიკური შეპირისპირებითი ანალიზი;

ინტერტექსტუალური ელემენტების სემანტიკური ანალიზი და მათი მთარგმნელობითი შესატყვისობები. ნაშრომში გამოყენებულია ტექსტის სემანტიკურ-გრაფიკული სტრუქტურის ანალიზის მეთოდი, რის საფუძველზეც, ორიგინალი და თარგმნილი ტექსტი შევაპირისპირეთ მათი სინტაქსურ-სემანტიკური ველის დონეზე.

ნაშრომის თეორიული ღირებულება

ნაშრომის თეორიული ღირებულება მდგომარეობს იმაში, რომ თარგმანი განიხილება როგორც ინტერტექსტი, რაც განაპირობებს თარგმანის როლის ახლებურ განსაზღვრას ტექსტთაშორისი კავშირების ფორმირებაში. ორიგინალისა და თარგმნილი ტექსტის ინტერტექსტუალური ელემენტების აღქმის თავისებურებათა ანალიზის საფუძველზე ნაშრომში შემოთავაზებულია მათი თარგმანის მოდელი.

ნაშრომის პრაქტიკული ღირებულება

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა განისაზღვრება იმით, რომ მისი შედეგები შეიძლება იყოს გამოყენებული თარგმანმცოდნეობის, ლიტერატურათმცოდნეობის, ლინგვოკულტუროლოგიის კურსის სწავლებაში და აგრეთვე კულტურათაშორისი კომუნიკაციის თეორიის სასწავლო კურსში. ნაშრომში გამოვლენილია მთარგმნელობითი შეცდომების შესწავლის პრაქტიკული მნიშვნელობა, რაც აუცილებელია პროფესიონალი მთარგმნელების სწავლების პროცესისთვის და თარგმანის რედაქტირებისათვის. მთარგმნელობითი შეცდომების კლასიფიკაციისა და

სისტემატიზაციის აქტუალურობა განპირობებულია თარგმანის მნიშვნელოვანი როლით თანამედროვე გლობალურ სამყაროში, რომელშიც კულტურათაშორისი კომუნიკაცია იქცა სოციალური ურთიერთქმედების ნორმად.

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა

სადისერტაციო ნაშრომი შეიცავს კომპიუტერზე აკრედიტ 192 გვერდს. იგი შედგება ანოტაციის, შესავლის, ოთხი თავისა და დასკვნისაგან.

პირველი თავი – ორიგინალი და თარგმანი: ავტორისა და მთარგმნელის ურთიერთკავშირი – მოიცავს ორ პარაგრაფს.

მეორე თავი – ინტერტექსტუალობის პრობლემა თარგმანში – მოიცავს ოთხ პარაგრაფს.

მესამე თავი – მხატვრული შემოქმედებითი კონტექსტი და მთარგმნელობითი პრობლემები – შედგება ექვსი პარაგრაფისგან.

მეოთხე თავი – სიტყვათა წყობა როგორც სტილიზაციის საშუალება ორიგინალსა და თარგმანში.

ნაშრომს უძღვის სარჩევი და ანოტაციები ქართულ და ინგლისურ ენებზე, ასევე ახლავს გამოყენებული ლიტერატურის, წყაროების, ინტერნეტრესურსებისა და ლექსიკონთა ნუსხა (139 ერთეული).

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

შესავალში დასაბუთებულია ნაშრომის აქტუალურობა, მეცნიერული სიახლე, კვლევის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა, კვლევის ობიექტი და საგანი, მეთოდოლოგიური საფუძვლები. აღნიშნულია, რომ პოსტმოდერნისტული ტექსტების თარგმნა და თარგმანში ინტერტექსტუალობისა თუ მეორეულობის ასახვის თავისებურება დაკავშირებულია მთელ რიგ სირთულეებთან, მითუმეტეს, როდესაც საუბარია ისეთი ავტორის რომანების თარგმნაზე, როგორიცაა ბორის აკუნინი.

თავი 1. ორიგინალი და თარგმანი: ავტორისა და მთარგმნელის ურთიერთკავშირი

პირველ პარაგრაფში - „ავტორის ენობრივი პიროვნება როგორც მხატვრული ტექსტის კატეგორია“ - წარმოდგენილი კვლევა ეყრდნობა ი. კარაულოვის ენობრივი პიროვნების მოდელს. ბორის აკუნინის ტექსტების შესწავლისას გამოიკვეთა სამეტყველო სტილთა გადახლართვა, ინტერტექსტუალობა – „ტექსტი ტექსტში“, ალუზიები, ლიტერატურული რემინისცენციები, ციტირებები, პაროდები. ბორის აკუნინის მდიდარი ენობრივი საშუალებები და ხერხები ლინგვისტურად ამართლებს ინტერესს მისი ენობრივი პიროვნებისადმი, რომელიც ნაშრომში განხილულია საკვლევ ნაწარმოებთა გმირების ენობრივი პიროვნების პრიზმაში.

მეორე პარაგრაფში – „მთარგმნელის ენობრივი პიროვნება: მთარგმნელის პიროვნება როგორც მხატვრული თარგმანის სუბიექტური ფაქტორი“ – გამოვლენილია მთარგმნელის ენობრივი პიროვნება როგორც ენობრივი პიროვნების განსაკუთრებული ტიპი და მისი ვერბალურ-სემანტიკური, ლინგვოკოგნიტური და მოტივაციური დონე; წარმოდგენილია მთარგმნელის კონკრეტული ენობრივი პიროვნების მოდელირება, კერძოდ, ბორის აკუნინის დედექტივების ქართული თარგმანების ავტორების, მიხო მოსულიშვილისა და მარინე ავალიანის ენობრივი პიროვნება.

თავი II. ინტერტექსტუალობის პრობლემა თარგმანში

პირველი პარაგრაფში – „ინტერტექსტუალური კავშირების ჟანრობრივი ასპექტი“ – წარმოდგენილი კვლევა ეფუძნება ჟ.დერიდას, რ.ბარტის, ი.კრისტევას პოსტსტრუქტურალიზმის ფილოსოფიას და ი. კრისტევას ინტერტექსტუალობის თეორიას. ბორის აკუნინის ნაწარმოებებში, ინტერტექსტუალობა სხვადასხვაგვარი ინტერტექსტუალური ელემენტებითაა წარმოდგენილი. აქედან გამომდინარე, მთარგმნელის ძირითადი ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ სწორად გადმოსცეს ინტერტექსტუალური ელემენტები და ავტორისეული ტექსტის ვერტიკალური კონტექსტი.

მეორე პარაგრაფში - „ინტერტექსტუალობის კონცეპტი ბორის აკუნინის დეტექტიურ რომანებში“ - განხილულია ბიუგრანდის, ნიუნინგის, ჰათჩენის, ბოჩარნიკოვას, კუმბრიაკოვას, ვალგინას, რევზინას, კაშკინის, კრისტევას, კიბრიკის, ბარტის, კრასნიხის, ჩერნიავსკაიას, ჟენეტის და სხვათა კვლევები. ყურადღება გამახვილებულია ბორის აკუნინის ნაწარმოებებში არსებულ ალუზიებსა და ციტაციებზე. ბორის აკუნინის დეტექტიურ რომანებში ინტერტექსტუალური დიალოგი ხორციელდება ნაწილობრივ ძველბერძნულ ლიტერატურასთან, პუშკინის ნაწარმოებებთან (მაგ. „კაპიტნის ქალიშვილი“), დოსტოევსკის რომანებთან („დანაშაული და სასჯელი“, „იდიოტი“, „ძმები კარამაზოვები“), ტოლსტოის („ომი და მშვიდობა“), გოგოლის, ბუნინის, დიკენსის, ბლოკის, სტივენსონის, სელინჯერის, სიმენონის და სხვათა შემოქმედებასთან, რაც, რა თქმა უნდა, მთარგმნელისგან მოითხოვს ღრმა ფონურ ცოდნას, რუსული ენისა და ლიტერატურის ბრწყინვალე ცოდნას და რუსული ენისთვის დამახასიათებელი მხატვრული ხერხების ქართულ ენაზე გადმოტანის პრინციპების გათვალისწინებას.

მესამე პარაგრაფში - „მრავალსპექტიანი კომუნიკაცია ავტორსა და მკითხველს შორის“ - ბორის აკუნინის დეტექტიური დისკურსი მოიაზრება როგორც „მრავალსპექტიანი სამეტყველო-კომუნიკაციური პროცესი, სადაც ჩართულია ურთიერთობა „ავტორი-მკითხველი“. ავტორი ეყრდნობა ტექსტის სავარაუდო ადრესატის ფონურ ცოდნას და განსაზღვრავს მხატვრული ტექსტის ადრესატის კულტურასა და მკითხველურ კომპეტენტურობას, ასევე

უფარდებს ტექსტ-პროტოტიპის კომპოზიციურ და შინაარსობრივ სტრუქტურას ძველის საფუძველზე წარმოშობილ ახალ ტექსტს. ეს კი, თავის მხრივ, მთარგმნელისგანაც მოითხოვს სათანადო ექსტრალინგვისტურ ცოდნას.

მეოთხე პარაგრაფში - „ინტერტექსტუალობის რეალიზაცია ბორის აკუნინის ნაწარმოებებში და პრეცედენტული ტექსტის სპეციფიკა“ - აღნიშნულია, რომ პრეცედენტული ფენომენები წარმოადგენს გარკვეული კულტურის ელემენტებს, რაც საგრძნობლად ართულებს მათ გაგებას სხვა კულტურის წარმომადგენლების მიერ. სწორედ ამიტომ ინფორმაციის გაგების მხრივ, დიდი მნიშვნელობა აქვს ადეკვატურ თარგმანს. მნიშვნელოვანია, რომ თარგმნისას შენარჩუნდეს როგორც ეკვივალენტურობა, ასევე ადეკვატურობა, რადგან სხვა შემთხვევაში ნათარგმნი ტექსტი არ მოახდენს მკითხველზე ისეთივე შთაბეჭდილებას, როგორც ორიგინალი. პრეცედენტული ფენომენების თარგმნა მოითხოვს მთარგმნელისგან არა მარტო ენის ცოდნას, არამედ კულტურულ, ნაციონალურ-სპეციფიკურ, კერძოდ, ისტორიულ, პოლიტიკურ და სხვა ფონურ ცოდნას.

თავი III. მხატვრული შემოქმედებითი კონტექსტი და მთარგმნელობითი პრობლემები პირველ პარაგრაფში - „რომანების „აზაზელისა“ და „პიკის ვალეტის“ მხატვრული თავისებურებანი“ - აღნიშნულია, რომ გარდა ინტერტექსტუალობისა, მათ გამოარჩევს

სტილიზაციის ძლიერი ნაკადი, რომელიც შექმნილია ლექსიკური (ისტორიზმები, არქაიზმები, ეგზოტიზმები, მაკარონული მეტყველება, ჟარგონი, ტანისამოსის, ყოფის აღწერილობა და ა.შ.), სტილისტური (პირდაპირი და ირიბი ნათქვამი, ციტატები) და სახვით-გამომხატველობითი (ტროპები და ფიგურები) საშუალებებით. ბორის აკუნინისთვის სტილისტურ ორიენტირად უდავოდ იყო და რჩება რუსული კლასიკური ლიტერატურა. იმის გათვალისწინებით, რომ მხატვრული ტექსტის თარგმანი გამიზნულია უცხო ლინგვოკულტურის წარმომადგენლებისთვის, მთარგმნელი უნდა ფლობდეს ემპათიის მექანიზმებს და ოპტიმალური გადაწყვეტილების მიღება სწორედ მასზეა დამოკიდებული.

მეორე პარაგრაფში - „ფრაზეოლოგიური ერთეულების ქართულ ენაზე გადმოტანის თავისებურებანი ბორის აკუნინის რომან „აზაზელის“ მიხო მოსულიშვილისეული თარგმანის მაგალითზე“ - მითითებულია, რომ მთარგმნელობითმა ინტერპრეტაციამ შეიძლება გამოიწვიოს ავტორისეული აზრის დამახინჯება, თუკი მთარგმნელის კონცეპტუალურ სისტემაში სათარგმნი ფრაგმენტი მკაფიოდ არ არის წარმოდგენილი. ასეთი რამ შეიძლება მოხდეს მაშინ, თუ მთარგმნელს არ გააჩნია სათანადო ფონური ცოდნა. ფრაზეოლოგიურ ერთეულთა თარგმნისას ნაშრომში გამოვლენილია შეცდომების შემდეგი ტიპოლოგია: შეცდომები სემანტიკურ-აზრობრივ, სტილისტურ და პრაგმატულ დონეზე. მიხო მოსულიშვილის თარგმანებში ფრაზეოლოგიური ერთეულები არასწორად არის გაგებული და აღქმულია არა როგორც ერთი

განუყოფელი მთლიანობა, არამედ ფრაზეოლოგიზმის თითოეული კომპონენტი ნათარგმნია, როგორც ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი აზრის მატარებელი ერთეულები. ასეთ მთარგმნელობით შეცდომებად შეიძლება ჩაითვალოს „шкурой дубленой обертаешь“ – „ტყავი გეთრიმლება“ (ნაცვლად - „სქელკანაანი ხდები“), „очертя голову“ – „საკუთარი თავის წყევლით (გამბედაობისთვის)“ (ქართული ეკვივალენტია - „თავქუდმოგლეჯილი, დაუფიქრებლად, განუსჯელად, წინდაუხედავად“ ან „უკანმოუხედავად“), „судьба России на карту поставлена“ – „რუსეთის ბედია კარტში ჩასული“ (ნაცვლად - „რუსეთის ბედი სასწორზე დევს“), „игра не стоит свеч“ – „თამაში კელაპტრებადაც არა ღირს“ (ნაცვლად - „ჩიტი ბდღვნად არა ღირს“). როგორც ვხედავთ, მიხო მოსულიშვილი ძირითადად მიმართავს ფრაზეოლოგიურ ბუკვალიზმს. სწორედ ამიტომ ფონური ცოდნა, რომელიც წარმოადგენს ერის სოციო-კულტურულ ფონს და, რომელიც ასე თუ ისე აისახება ენაში, მთარგმნელმა უნდა შეისწავლოს ორიგინალის სრულად და სიღრმისეულად გააზრების მიზნით.

მესამე პარაგრაფში - „ფრაზეოლოგიური ერთეულების, მეტაფორების, ხატოვანი გამონათქვამებისა და ანდაზების თარგმნის თავისებურებანი ბორის აკუნინის რომან „პიკის ვალეტის“ მიხო მოსულიშვილისა და მარინე ავალიანის თარგმანთა მაგალითზე“ - აღნიშნულია, რომ ორივე მთარგმნელი თავისებურად თარგმნის ამ ლექსიკურ ერთეულებს. კერძოდ, მიხო მოსულიშვილი ძირითადად მიმართავს ფრაზეოლოგიურ ბუკვალიზმს, ხოლო მარინე

ავალიანი ცდილობს ფრაზეოლოგიზმებს ეკვივალენტები მოუძებნოს, ზოგ შემთხვევაში მიმართავს დემეტაფორიზაციას. ამის ნათელი მაგალითია ორივე მთარგმნელის მიერ არასწორად გაგებული ხატოვანი გამონათქვამი „Но были еще делишки и в Москве. Эту яблоню еще трясти и трясти“, სადაც ბორის აკუნინი მოსკოვს ადარებს ვაშლის ხეს, როგორც სიუხვის სიმბოლოს, რომელსაც შეუძლია ჯერ კიდევ უამრავი სარგებლის მოტანა, ანუ ის არის ქერის ორმო. მიხო მოსულიშვილი გვაძლევს სიტყვასიტყვით თარგმანს „ამ ვაშლის ხის ჩამობერტყვა ისევ შეიძლება, ჯერაც ასხია“, ანალოგიურ თარგმანს გვთავაზობს მარინე ავალიანიც: „ამ ვაშლის ხის ჩამობერტყვა ისევ შეიძლება, ჯერაც ასხია“, რაც სრულებითაც არ შეესატყვისება ავტორისეულ ჩანაფიქრს და აკნინებს თარგმანის მხატვრულ მხარეს.

მეოთხე პარაგრაფში - „მთარგმნელობითი შეცდომების შესწავლის პრაქტიკული მნიშვნელობა“ - განხილულია ემპირიული მასალა, რომლის საფუძველზე გამოვლენილია მთარგმნელთა მიერ განხორციელებული ტრანსფორმაციები და დადგენილია, რა აიძულებს მთარგმნელს გასცდეს მედიატორის ფარგლებს და გამოიყენოს თავისი კრეატიული პოტენციალი. განხილულ თარგმანებში სხვადასხვა ტიპის შეცდომების გაანალიზების შედეგად გამოვლინდა ენობრივი, კოგნიტური და კომუნიკაციური შეცდომები, მაგალითად, მიხო მოსულიშვილის მიერ არასწორად გაგებული შემდეგი ფრაზები: „в ... клетчатых панталонах“ - „ვიწრო, კვადრატულ შარვალში“ - ნაცვლად „კუბოკრულისა“. თარგმნელმა

აგრეთვე უნდა გაითვალისწინოს უცხოენოვანი ხატოვანი გამონათქვამების მნიშვნელობა და მათი როლი დედანში: „картинно прикрыл рукою глаза“ - „სასურათედ აიფარა თვალებზე ხელი“ (გვაქვს სიტყვასიტყვითი თარგმანი); „...но попадалась и мелкая сошка...“ - „...მაგრამ გვხვდებოდა პატარ-პატარა ოქოქა კაცუნებიც...“. იმავე ტიპის შეცდომებია დაშვებული შემდეგ თარგმანში: „...в... сапогах бутылками“ - „ბოთლებში ჩადგმული წულებით“. აქ გასათვალისწინებელია, რომ ეს არის ფრაზეოლოგიზმი და არ შეიძლება მისი შემადგენელი კომპონენტების სიტყვასიტყვით თარგმნა, „статный молодец“ - „სამოქალაქო ყოჩაღი“ (ნაცვლად - „მოსული, კარგი აღნაგობის ვაჟკაცი“); „негласная слежка“ - „გამოუცხადებელი თვალთვალი“ (ნაცვლად - „ფარული თვალთვალი“).

მიხო მოსულიშვილის თარგმანში ხშირია აზრობრივი უზუსტობები, ფაქტების დამახინჯება, ზოგჯერ გამოტოვებულია დედნის საკვანძო სიტყვები. თავისი ადაპტაციური ქმედების პროცესში მთარგმნელი ცდილობს განმარტოს ავტორის ჩანაფიქრი, რაც იწვევს აზრის გავრცობას, ეს კი, თავის მხრივ, იწვევს როგორც ავტორის ინტენციის ადეკვატურ გადაცემას, ასევე მთარგმნელობით წარუმატებლობას. ხშირად ავტორისეული აზრს განმარტავს მიხო მოსულიშვილი, როდესაც ის რომელიმე ფრაზას ან სიტყვას თარგმანისას ურთავს ახსნა-განმარტებას იქვე ტექსტში და არა სქოლიოში. აღსანიშნავია ის, რომ მთარგმნელი ამ ახსნა-განმარტებას თვით ნაწარმოების პერსონაჟს მიაწერს. ამიტომ მსგავსი ხერხი დედნის დამახინჯებად შეიძლება ჩაითვალოს. აგრეთვე ხშირია ისეთი

შემთხვევები, როდესაც მთარგმნელი, კერძოდ მიხომოსულიშვილი, არასწორად აღიქვამს ავტორის მიერ განზრახ დამახინჯებულ სიტყვებს. ამის ნათელი მაგალითია სიტყვა „пахитоска“, რომელსაც ავტორი კნინობითი ფორმით იყენებს ნაცვლად „пахитоса“, ანუ „папироса“, მაგრამ სპეციფიკური. აღსანიშნავია ისიც, რომ ერთ შემთხვევაში მიხომოსულიშვილი თარგმნის სიტყვის „შემადგენელ“ კომპონენტებს, რომლებიც მან მიაღწავსა რუსულ სიტყვას „тоска“ და დაუმატა ქართული კომპონენტი „მოსწი“, რის შედეგადაც მივიღეთ ქართულ ენაში არარსებული და ქართველი მკითხველისთვის სრულიად გაუგებარი სიტყვა „დარდიმოსწი“, იგივე სიტყვა ნახსენებია დედნის მეათე თავში. აქ კი მთარგმნელი მას არც თარგმნის, პირდაპირ გადმოაქვს ქართულად და თანაც განმარტებასაც ურთავს „ბეჟეცკაიამ „პახიტოსკას“, ანუ პაპიროსების გვარის ერთ-ერთ წარმომადგენელს მოუკიდა, ძალიან გავრცელებული რომ იყო მეცხრამეტე საუკუნეში“. მთარგმნელმა ამჟამად ისევ ახსნა-განმარტებას მიმართა, სქოლიოს ნაცვლად კი პირდაპირ ჩაურთო ტექსტში, რაც ეწინააღმდეგება მთარგმნელობით პრინციპებს და ამახინჯებს ავტორისეულ ჩანაფიქრს. ამგვარი მთარგმნელობითი შეცდომების შესწავლა აქტუალურია, რადგან საშუალებას გვაძლევს დავხვდეთ პროფესიონალ მთარგმნელთა სწავლების მეთოდიკა და თარგმნის ტექსტის რედაქტირება.

მეხუთე პარაგრაფში - „უეკვივალენტო ლექსიკურ ერთეულთა თარგმნის თავისებურებანი“ - აღნიშნულია, რომ ბორის აკუნინის ორივე დეტექტივში მრავლდაა რუსული ყოფის რეალიები. ასეთ შემთხვევებში მიხომოსული

მოსულიშვილი ძირითადად მიმართავს სიტყვასიტყვით და ტრანსფორმაციულ თარგმანს, ზოგჯერ აღწერით თარგმანსა და კონკრეტიზაციას. ხოლო მარინე ავალიანი იყენებს აღწერით თარგმანსა და მიახლოებით თარგმანს. „პიკის ვალეტში“ ნახსენებია პოლიციის ერთი დაბალი ჩინი „ярыжка“. მოსულიშვილმა ეს სიტყვა უთარგმნელად დატოვა („იარილა“) და იქვე დაურთო განმარტებაც „სულ ეგრეც ირბენ მთელი ცხოვრება საცოდავ იარილად, პოლიციის დაბალ მოხელედ, კლასიან წოდებას ვერ გამოიმუშავებ“, რაც შეიძლება ჩაითვალოს დედნის დამახინჯებად. მარინე ავალიანმა კი საერთოდ უგულებელყო ლაკუნა: „თუ ვერ მიაღწევდა რომელიმე ნორმალურ ჩინს, მაშინ იორლა ცხენივით უნდა ერბინა მთელი ცხოვრება“. როგორც ჩანს, მთარგმნელს აერია ერთმანეთში სიტყვები „იორლა“ და „იარილა“. რიგი სამოქალაქო, საპოლიციო თუ სამხედრო ჩინები პირდაპირაა გადმოტანილი, ანუ გამოყენებულია ტრანსკრიპცია და ტრანსლიტერაცია, რადგან საერთო სახელმწიფოებრივი სივრცის არსებობის გამო საქართველოშიც იგივე სამსახურები და ჩინები არსებობდა XIX საუკუნეში. არაეკვივალენტური ლექსიკის გამოვლენა და ანალიზი, რომელიც მიეკუთვნება საზოგადოების ცხოვრების სხვადასხვა ფორმებს, აუცილებელი პირობაა წარმატებული კულტურათმშორისი კომუნიკაციისთვის.

მეექვსე პარაგრაფი - „არქაული ლექსიკა ორიგინალსა და თარგმანში“. ბორის აკუნინის ნაწარმოებებში არქაული ლექსიკა გამოიყენება როგორც სტილიზაციის საშუალება და როგორც ტექსტის ქრონოტოპის ორგანიზაციის ხერხი, რადგან მოქმედება ხდება XIX

საუკუნის რუსეთში. არქაიზმები დამახასიათებელია მხოლოდ ზოგიერთი პერსონაჟის მეტყველებისათვის. მიხომოსულიშვილმა თარგმანი ილია ჭავჭავაძეს მიუძღვნა და ამიტომ მთელი ნაწარმოები არქაიზებულია. მთარგმნელის მიერ არქაული ლექსიკის გამოყენებისასაც ვხვდებით უზუსტობებს, მაგალითად, „ბოქოული“ - ნაცვლად „ბოქაული“, „მოწმა“ - ნაცვლად „მოწმე“. მთარგმნელი იყენებს ზმნებს მკითხველისთვის გაუგებარი ფორმით: „შეირბინევიტ“, „დასწერევიტ“, „დაასრულევიტ“, „ვიფიქრევიტ“ და სხვა. რადგან არსებობს ამ დეტექტივს ორი თარგმანი, კერძოდ მიხომოსულიშვილისა და მარინე ავალიანის, არქაიზმებიც მათში ასევე განსხვავებულად არის წარმოდგენილი.

უნდა აღინიშნოს, რომ მარინე ავალიანი მკითხველისთვის გაუგებარი ლექსიკის გადმოტანისას ხშირად მიმართავს სქოლიოში ჩამოტანილ ახსნა-განმარტების ხერხს.

თავი IV. სიტყვათა წყობა როგორც სტილიზაციის საშუალება ორიგინალსა და თარგმანში

მწერლის ინდივიდუალური სტილის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილად ითვლება სიტყვათა წყობა. სიტყვათა თანმიმდევრობა სტილიზაციის საშუალებაა. ბორის აკუნინის ნაწარმოებებში კი სიტყვათა წყობას შეუძლია გამოხატოს პერსონაჟთა ემოციური მდგომარეობაც. სტილისტურ ფუნქციას ასრულებს არა მარტო მნიშვნელოვან სიტყვათა თანმიმდევრობა, არამედ წინადადებაში დამხმარე სიტყვათა (ნაწილაკთა, კავშირთა) ადგილიც. ბორის აკუნინის

რომანების ქართულ თარგმანებში დედნის სიტყვათა თანმიმდევრობა დაცული არ არის. ზოგან ეს მართლაც შეუძლებელია. მაგრამ არის შემთხვევები, როცა ეს შესაძლებელია. თარგმანში ჩვენ სულ რამდენიმე ასეთი მაგალითი შეგვხვდა. „პიკის ვალეტი“: „Кузя, спичку зажги!“. აქ პირდაპირი დამატება პრეპოზიციაშია, ანუ ის ზმნის წინ დგას. ავალიანის თარგმანში ეს წყობა არ ჩანს: „კუზია, მომინათე ასანთი!“; მოსულიშვილმა კი დედნის წყობა შეინარჩუნა: „კუზია, ასანთს გაჰკვარი!“. სტილიზაციის თვალსაზრისით უფრო ნაირგვარია პერსონაჟთა მეტყველება, ვიდრე ავტორისეული თხრობა. ბორის აკუნინის იდიოსტილი, სხვა მწერალთა სტილისგან განსხვავებით, დამხმარე სიტყვათა განლაგებაში გადახვევებს არ ცნობს. ეს აღინიშნება მხოლოდ პერსონაჟთა მეტყველებაში.

დასკვნა

ნაშრომის დასკვნით ნაწილში შეჯამებულია ჩატარებული კვლევის შედეგები, შეფასებულია ცნობილი თანამედროვე რუსი მწერლის ბორის აკუნინის დეტექტიური რომანების ქართული თარგმანები. აღსანიშნავია, რომ ინტერტექსტუალობა პოსტმოდერნისტული ლიტერატურის, კერძოდ კი, ბორის აკუნინის რომანების „აზაზელისა“ და „პიკის ვალეტის“, ძირითადი მახასიათებლებია, რაც საგრძნობლად ართულებს მათ თარგმნას. აქედან გამომდინარე, მეტად მნიშვნელოვნად მივიჩნიეთ ორიგინალის ინტერტექსტუალური კავშირებისა და ამ კავშირთა შენარჩუნების თავისებურებების გამოვლენა თარგმანში.

ბორის აკუნინის ორი დეტექტიური რომანის თარგმანის მხატვრულ-სტილისტურმა ანალიზმა და ორივე თარგმანის შედარებამ ცხადყო, რომ მათ შორის საკმაოდ დიდი განსხვავებაა. არის მთელი რიგი მონაკვეთებისა, სადაც, ჩვენი აზრით, უკეთესია მარინე ავალიანის თარგმანი. მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ, რომ დეტალები, უფრო ხშირად, მიხო მოსულიშვილის თარგმანშია დედნის ადეკვატური. რაც შეეხება ფრაზეოლოგიზმებს, ორივე მთარგმნელი განსხვავებულ ვარიანტს გვთავაზობს. მარინე ავალიანის თარგმანში არქაიზმთა უმეტესი ნაწილი გადმოტანილია თანამედროვე ქართული ენით, ამიტომ მის თარგმანში არ ჩანს დედნის სტილი.

ამგვარად, მთარგმნელი ინტერპრეტაციის პროცესის შედეგად ქმნის თავის ტექსტს, რომელიც ორიგინალთან ინვარიანტული აზრით არის დაკავშირებული, მაგრამ მასში აისახება მთარგმნელის ენობრივი პიროვნება, მისი პირადი და პროფესიონალური თვისებები.

სადისერტაციო თემასთან დაკავშირებული პუბლიკაციების ნუსხა

1. ბორის აკუნინის სტილიზებული რომანები - გზა კლასიკენ. ჟურნალი „განათლება“, თბ., N2 (16) 2016 გვ.(99-105).

2. ინტერტექსტუალობის კონცეპტი ბორის აკუნინის დეტექტიურ რომანებში. საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგვური. სამეცნიერო ჟურნალი „Scripta manent“.თბ., N3(35) 2017გვ(66-71).

3. ინტერტექსტუალობის რეალიზაცია ბორის აკუნინის რომანებში. საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგვური. სამეცნიერო ჟურნალი „*Scripta manent*“. თბ., N2(38) 2018 (გვ. 58-67).

**St Andrew the First -Called Georgian University of the
Patriarchate of Georgia**

Humanitarian Sciences and Law School (Faculty)

Philology Direction

Doctoral Academic Program „Philology”

With the rights of manuscript

Tamar Japhoshvili

**„The problems of implementing artistic and stylistic features
of Boris Akunin’s Romances („Azazel”, Jack of Spades”) in
Georgian language”**

Abstract of Thesis

Submitted for PhD Degree in Philology

Tbilisi

2019

The research for the thesis has been conducted at Philology Direction of Humanitarian Sciences and Law School (Faculty) of St. Andrew the First – Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia

Scientific Supervisor: Irine kapanadze

PhD of Philology, Professor

Official Opponents: 1) Tatiana Cheishvili

PhD of Philology, Professor

2) Rusudan Chanturishvili

PhD of Philology, Professor

The public oral examination of the doctoral thesis will be held on... of... , 2019 at the session of the dissertation committee of Philology section of Dissertation Board of Humanitarian Sciences and Law School (faculty) of St Andrew the First -Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia.

Address: 0162, Tbilisi, I.Chavchavadze avenue N:53a. St Ilia the Righteous Conference Hall of Georgian University(the 4th floor)

The dissertation thesis is available at the Scientific Library of St Andrew the First-Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia.

The abstract of thesis was distributed on 2019 „ -----” . -----
-- Academic Secretary of the Philology Section of the dissertation board

Doctor of Philology,

Professor

Nino Mamardashvili

General Characteristics of the Thesis

Study and translation of postmodern texts, such as studying and analyzing Georgian translations of the popular author Boris Akunin's novels as well as identifying peculiarities of intertextualism and secondariness in the translation of the original artistic-stylistic features in the translation does not lose its actuality.

Boris Akunin is now one of the most popular Russian writers and in addition, a literary critic, Japonist, a translator who speaks fluent Russian. His novels are translated into many languages of the world and are multi-screened ("Turkish Gambit," "Spy", "Pelagia and the White Bulldog", "Azazel", "State Advisor" and others).

The writer has translated famous Japanese, American and English writers' works. His books are sold for millions of copies and in this case he does not have an equal in modern Russian writing. Therefore it should be clear to the translator from the very beginning the scale of the person and what difficulties will arise when he/she translates his work.

Relevance of the subject is conditioned by the fact that the interrelation between the original and the translation as the union of the primary and secondary between texts, as well as the relationships between the texts that connect the original and the translation to the other text of the relevant inter-textual space create many questions which remain unanswered, although these issues have always been the focus of the researchers. The problem of

interaction between texts is the main philosophical direction of postmodernism. Intertextualism and secondariness are the main characteristics of postmodern literature and the problem of translating this type of text is very important.

The actuality of the research topic is also determined by philosophers' interest in the linguistic personality problem and popularity of Boris Akunin's creativity. It is noteworthy that the objective criteria for quality evaluation of literary translation have not been developed yet. It should be taken into consideration that the quality of the art translation determines the level of translation pertaining to the recipient of the translation, its relation towards the work and the author and in general other culture. The complex approach to the quality of the artistic translation is actual since the number of translated works increases, so it is necessary to differentiate the qualified and unqualified translations.

Boris Akunin's works have not been studied yet in Georgia, and in addition, the Georgian translations of his novels have not been evaluated. Therefore, the presented qualification work will facilitate a deep study of translations of his works by postmodernist and translational viewpoint.

History of Study of the Problem

Despite Boris Akunin's popularity in Russia, there is no Russian monograph survey of his creations, except few Russian-language articles, and especially such research does not exist in Georgia. It should be noted that Boris Akunin's novels have been translated in many languages of the world. The translations of his novels in English and German are performed at a very high level, which allows foreign readers to properly understand Boris Akunin's literary talent. His detective fiction "The Whole World

Theater" from the series "*Adventures of Erast Phandorin*" is translated in English by Andrew Bromfield. In 2018 this translation was nominated for the new Literary Prize, "Reconstruction and Development of the National Bank" as the best translation of the foreign novel. Only some of Boris Akunin's novels are translated into Georgian. The present thesis discusses and critically evaluates two detective novels "Azazel", "Sparkling Wallet" translated by Mikho Mosulishvili" and the translation of "The Jack of Spades" made by Marine Avaliani. The Georgian translations of Boris Akunin's novels have never been a subject of monograph research and, therefore, there is no scientific analysis of these translations.

The main objective of the research

The main aim of the research is to identify the inter-textual ties of the original and illustrate the maintaining features of these ties in the translation process, as well as reveal transferring specifics of artistic-stylistic peculiarities of the original in the Georgian translation and create an inter-textual translation model.

The thesis presents artistic texts translators' complex modeling of linguistic personality in general and the translators of Boris Akunin's novels particularly Mikho Mosulishvili and Marine Avaliani's linguistic personality, as well as it has been revealed extra-linguistic factors which condition the genesis of the translator's linguistic personality. The thesis has revealed translation specifics as one of the types of the secondal texts as well as the translation specifics of Russian post-modernistic fictions in the Georgian lan-

guage. On the example of Boris Akunin's detective novels translation features of post-modernistic fictions have been revealed in Georgian.

The scientific novelty of the thesis and main results

The scientific novelty of the thesis is determined by the fact that the translation is considered in the context of new philosophical paradigmatics and by viewpoint of the theory of secondal texts. In the thesis for the first time it has been analyzed the translation specifics of Russian post-modernistic literature in the Georgian language. On the analysis of the inter-text perception for the first time it has been represented translation model of inter-textual elements as well as a precedential phenomenon as the material signs of intertextuality and the specifics of their translation have been considered, therefore precedential texts cover a huge background information and they should be studied for purpose of performing adequate and equivalent translation.

In the thesis the author and translator's linguistic personality has been revealed as a special type of linguistic personality and its verbal-semantic, linguo-cognitive and motivational level; the modeling of a particular linguistic personality of the translator has been presented.

The thesis has demonstrated the transformations made by the translators; it has been determined what makes the translator to exceed the mediator's limits and use his/her creative potential, also special attention is paid to the analysis of the communicative and cognitive translation errors.

For determination of the quality of translation, the thesis provides a comparative analysis of the original and translated texts using adequate and equivalent categories.

Theoretical and methodological basis of the research

The present thesis is based on Zh. Derida, R. Barthes, I. Kristeva's post-structuralism philosophy and I. Christeva's theoretical theory. The study is conducted in interdisciplinary context and is based on language theory, text theory, secondary theory, theoretical theory, the theory and practice of artistic translation.

The basic positions of postmodernism related to the text phenomenon allow us to see the translation in a new way and get familiar with its intellectual nature. The following **methods** are used for research: Critical analysis of the theoretical papers of postmodernism philosophy, theory of secondariness, theory of intertextuality, theoretical theory, semantic comparative analysis of the original and translated texts; Semantic analysis of intertextual elements and their translation equivalence. In the thesis the semantic and graphical structure analysis of the text is used, on the basis of which the original and the translation text has been compared on the level of their semantic-syntactic field.

The theoretical value of the thesis

The theoretical value of the thesis lies in the fact that the translation is considered as an inter-text that provides a new definition of the role of the translation in the formation of inter-union links. Based on the analysis of the peculiarities of the

interpretative elements of the original and translated text, the thesis suggests the model of their translation.

The practical value of the thesis

The practical significance of the thesis is determined by the fact that its results can be used in the teaching of translation study, literary criticism, linguoculturology course and also the course of intercultural communication theory.

The practical meaning of learning errors has been demonstrated in the thesis that is necessary for professional translators' teaching process and editing of translation. The actuality of classification and systematization of translation errors is conditioned by the important role of translation in the modern global world in which intercultural communication has become the norm of social interaction.

The structure and volume of the work

The thesis contains 192 pages. It consists of an annotation, an introduction, four chapters and a conclusion.

Chapter one - the original and translation: the relationship between the author and the translator includes two paragraphs.

Chapter two - the problem of intertextuality in translation includes four paragraphs.

Chapter three – the artistic creative context and translation problems - consists of six paragraphs.

Chapter four - word order as a means of stylization in the original and translation.

The thesis includes the annotation in the Georgian and English languages, attached by a list of literature, sources, internet resources and dictionaries. (138 units).

The synopsis

In the introduction the actuality, scientific novelty, theoretical and practical significance, the object and subject of the research, methodological foundations are justified. It should be noted that the translation of postmodern texts and the interpretation of intertextuality or secondariness in the translation is related to a number of difficulties, especially when it is connected with the translation of Boris Akunin's novels.

Chapter I Original and Translation: Interaction with the author and translator

In the first paragraph - "The author's linguistic personality as a category of artistic text" - this research is based on Karalov's linguistic personality model. During studying Boris Akunin's texts, the intertextuality, interlacing of speech style - "the text in the text", allusions, literary reminiscences, citations, parodies and allusions have been disclosed. Boris Akunin's rich linguistic means and ways linguistically justify the interest of his linguistic personality considered in a prism of heroes' linguistic personality of the study works.

In the second paragraph - "The translator's linguistic personality: the personality of the translator as the subjective factor of the literary translation" - the translator's linguistic personality as a special type of linguistic personality and his linguistic-semantic, linguo-cognitive and motivational level has

been revealed; The translator's modeling of a particular linguistic personality has been presented, namely the linguistic personality of Mikho Mosulishvili and Marine Avaliani's Georgian translations of Boris Akunin's detective novels.

Chapter II. The problem of intertextuality in translation

In the first paragraph - "The genetic aspect of intertextual links" – the presented research is based on Zh. Derida, R. Bart, I. Christeva's posts-structuralism philosophy and I. Christeva's theory of intertextuality.

Intertextuality is represented in Boris Akunin's works by various inter-textual elements. Therefore, the main task of the translator is to integrate correctly the inter-textual elements and vertical context of the author's text.

In the second paragraph, "The concept of intertextuality in Boris Akunin's detective novels" is considered R. Beaugrande, A. Ninning, A. Hatcher, E. Bocharnikova, E. Kubryakova, N. Valgina, O. Revzina, V. Kashkin, I. Christeva, A. Kibrik, R. Bart, V. Krasnikh, V. Chernyavskaya, P. Janet's and other studies. The focus is on the allusions and quotations in Boris Akunin's works. Inter-textual dialogue in Boris Akunin's detective novels is partially provided with the ancient Greek literature, A. Pushkin's works (e. g. "The Captain's Daughter"), F. Dostoyevsky's novels ("Crime and Punishment", "Idiot", "The Brothers Karamazov"), L. Tolstoy's novel ("War and Peace"), N. Gogol, I. Bunin, Ch. Dickens, A. Bloc, R. L. Stevenson, J. D. Salinger, Zh. Simenon's novels and creative works of other authors which naturally require the translator's deep background, brilliant knowledge of Russian language and

literature and taking into account transferring principles of artistic methods into Georgian which is characteristic to the Russian language.

In the third paragraph - "Multidimensional communication between the author and the reader" - Boris Akunin's detective discourse is considered as a multidimensional speech-communication process involving communication "the author-the reader". The author relies on the background knowledge of the supposed recipient of the text and determines the culture and readability competence of the recipient of the text, as well as the correlation text-prototype composition and content structure of the new text produced on the basis of the old one. This, in turn, demands the appropriate extra-linguistic knowledge from the translator as well.

In the fourth paragraph - "Realization of intertextuality in Boris Akunin's works and the specifics of the precedent text " is noted that the **precedent** phenomena represent certain cultural elements that significantly complicate their understanding by other cultural representatives. That is why it is of great importance adequate translation in understanding of information. It is important to maintain both equivalence and adequacy in the process of translation, as in other case the translated text will not make the same impression on the reader as the original. Translation of precedent phenomena requires not only language knowledge but also cultural, national-specific, namely historical, political and other background knowledge.

Chapter III Artistic creative context and translation problems

In the first paragraph: "Artistic features of the novels 'Azazel' and "The Jack of Spades" is marked that in addition to intellectuality, they are distinguished by a strong stream of stylization, created by lexical (historicism, archaisms, exotisms, macaronic expression, slang, description of clothing, life and so on), stylistic (direct and indirect expressions, quotations), figurative-expressive (trope and figures) means. For Boris Akunin Russian classical literature was indisputably a stylistic indicator taking into consideration the translation of the fiction that is intended for representatives of foreign linguoculture, the translator must possess empathy mechanisms and optimal decision-making depends on it.

In the second paragraph – "The features of the transfer of the phraseological units into the Georgian language on the example of Mikho Mosulishvili's translation of Boris Akunin's "Azazel" is indicated that translation interpretations can lead to distortion of an author's opinion if the translation fragment in the translator's conceptual system is clearly represented. Such thing can happen if the translator does not have proper background knowledge. During the translation of the phraseological units, the following types of errors are identified in the thesis: errors in semantic-notional, stylistic and pragmatic levels. In Mikho Mosulishvili's translations the phraseological units are misunderstood and not perceived as an inseparable integrity but each component of phraseologism is translated as independent from each other thought carrier entities. Such translation may be considered as mistakes („шкурой дубленой обрастаешь“ - "tanned skin you acquire", "The skin is gleaming" - „ტყავი გეორიბლუბა“ (instead of "become thick-skinned"), „очертя голову“ – „საკუთარი თავის

წყევლით (გამბედაობისთვის)“ - having a curse on yourself (for courage) (Georgian equivalent is - „თავქუდმოგლეჯილი - header, დაუფიქრებლად - thoughtlessly, განუსჯელად - without judgment, წინდაუხედავად - recklessly or „უკანმოუხედავად“ - without looking back), „судьба России на карту поставлена“ - „რუსეთის ბედია კარტში ჩასული“ - Russia's fate is placed in the card " (instead of – The fate of Russia lies on the scales - „რუსეთის ბედი სასწორზე დევს“), „игра не стоит свеч“ - „თამაში კელაპტრებადაც არა ღირს“ - The game is not worth the candle lit - (instead of..ჩიტი ბდღვნად არა ღირს“ - -, „The bird is not worth plucking). As we can see, Mikho Mosulishvili mainly addresses phraseological literalism. Therefore the background knowledge, which represents the socio-cultural background of the nation and which is so reflected in the language must be studied by the translator for the purpose of understanding the original fully and deeply.

In the third paragraph - The translation peculiarities of phraseological units, metaphors, figurative expressions and proverbs in Boris Akunin's novel ‘The Jack of Spades’ on the example of Mikho Mosulishvili and Marine Avaliani's translations" is noted that both translators in their own way translate these lexical units. In particular, Mikho Mosulishvili mainly addresses phraseological literalism and Marine Avaliani tries to find the equivalents to phraseological units, in some cases addresses to demetaporization. This is a clear example of a false expression of misunderstanding by both translators - „Но были еще делишки и в Москве. Эту яблоню еще трясти и трясти“, where Boris Akunin compares Moscow to the apple tree as the symbol of abundance,

which can still bring a lot of benefits, i. e. it is a barley pit. Mikho Mosulishvili gives a literal translation "This apple tree can still be thrown again", Marine Avaliani offers the same translation: "This apple tree can still be shaking off", still is sprouting which does not suit the author's intention and degrades the artistic side of the translation.

In the fourth paragraph - "Practical meaning of the study of translation errors" is discussed the empirical material on the basis of which the transformation made by the translators has been demonstrated and determined what makes the translator to go beyond the mediator and use his creative potential. The language, cognitive and communicative errors have been identified as a result of analyzing different types of errors in the reviewed translations, for example, the following phrases incorrectly understood by Mikho Mosulishvili: "в ... клетчатых панталонах" - „ვიწრო, კვადრატულ შარვალში“ - “in tight square trousers” instead of “chequered” - კუბოკრული". The translator should also take into consideration the importance of foreign-language expressions and their role in the original: "картинно прикрыл рукою глаза" - "lively covered eyes with a hand " (We have a literal translation); "... но попадалась и мелкая сошка ..." but also the small fry came across” - „...მაგრამ გვხვდებოდა პატარ-პატარა ოქოქა კაცუნებიც...“ - "... but there was a little bit of little okoka men"... The same type of errors are made in the following translation: „...в... сапогах бутылками“ - „ბოთლებში ჩადგმული წულებით“, putting in bottles with boots. It should be taken into consideration that this is a phraseology and can not be translated literally by its components, "статный молодец" - „სამოქალაქო

ყოზადი“ "a civic brave (instead of „მოსული, კარგი აღნაგობის ვაჟკაცი“ – ‘a burly, well-built man’); "Негласная слежка" - „გამოუცხადებელი თვალთვალი“ ‘unannounced spying’ (instead of - „ფარული თვალთვალი“ – concealed spying).

There are often many meaningless inaccuracies, distortion of facts in Mikho Mosulishvili's translation, occasionally the key words of the original have been missed. In the process of adaptation the translator tries to explain the author's intentions which lead to dissemination of thought, which in turn leads to an adequate transfer of the author's intention as well as translation failures. The author's opinion is often explained by Mikho Mosulishvili when he in the process of translation any phrase or word includes an explanation in the text and not in the scholium. It should be noted that the translator adds this explanation to the character of the work itself. That is why a similar method can be considered as distorting the original. There are also cases when the translator, Mikho Mosulishvili often misunderstands deliberate distorted words of the author. A clear example of this is the word "пахитоска" that the author uses in a diminutive form instead of "пахитоса", or "папироса", but it is specific. It is noteworthy that in one case Mikho Mosulishvili translates ‘constituent’ component of the word that he compares to the Russian word „толка“ and added a Georgian component „მოსწი“ which as a result in Georgian language we have received a nonexistent and for the Georgian readers absolutely an incomprehensible word „დარდიმოსწი“, the same word is mentioned in the tenth chapter of the original. Here the translator does not translate it, he directly transfers in Georgian and adds definition of "Bezhetskaia" to ‘Pakhitosca’, i.e, he lit a

cigarette to one of the representatives of cigarette surnames that was very spread in the nineteenth century". This time, the translator has applied for an explanation, instead of the scholium, directly included in the text that contradicts the principles of translation and distorts the author's intention. Study of such translation errors is relevant because it allows us to improve the methods of teaching professional translators and editing the translated text.

In the fifth paragraph - "Translation peculiarities of non-equivalent vocabulary" is noted that the Russian realities are described in Boris Akunin's both detective novels. In this case Mikho Mosulishvili mainly translates a literal and transformational translation and sometimes a descriptive translation and specification. And Marine Avaliani uses a descriptive and approximate translation. In the novel 'The Jack of Spades' is mentioned one of the low-ranking police officers "ярыжка". Mosulishvili left this word untranslatable („იარიღა“- 'yarigha') and added to it the interpretation "the whole life you will run as a miserable yarigha, a low ranking police officer, you will not be able to reach a class rank" that can be regarded as disfigurement of the original.

Marine Avaliani ignored lacuna: "If you couldn't reach any normal rank, then a whole life yourgha had to run like a horse - „თუ ვერ მიაღწევდა რომელიმე ნორმალურ ჩინს, მაშინ იორღა ცხენივით უნდა ერბინა მთელი ცხოვრება“. Apparently, the translator has confused the word "Yorgha" and "Yarigha". A number of civilian, police or militaries have been directly transferred i. e. transcription and transliteration have been used, as

there existed the same services and ranks in Georgia in the XIX century due to the existence of a common state space. The revealing and analysis of non-equivalent vocabulary which belongs to the society's different forms of life is a necessary condition for successful intercultural communication.

The sixth paragraph - "Archaic vocabulary in the original and translation"

In Boris Akunin's works archaic vocabulary is used as a means of stylization and the organization method of the chronotype of the text as the action takes place in the XIX century in Russia. Archaicism is characterized only for the expression of some characters. Mikho Mosulishvili dedicated the translation to Ilia Chavchavadze and therefore the entire work is archaic. Even when using the archaic vocabulary by the translator, we have encountered inaccuracies, for example, 'ბოქოული' – instead of "ბოქაული- 'halberdier', "მოწმა“ instead of „მოწმე” -"witness". The translator uses verbs in an ambiguous form for the reader: „შეირბინევით“, „დასწერევით“, დაასრულევით“, „ვიფიქრევი“ and others. In Mikho Mosulishvili and Marine Avaliani's two translations of this detective novel, namely archaisms are also presented differently. When Marine Avaliani transfers an incomprehensible vocabulary, she often uses the explanation method given in the scholium.

Chapter IV. Word order as a means of stylization in the original and translation

One of the most important constituent parts of the writer's individual style is the word order. The sequence of words is a means of stylization. In Boris Akunin's works the word order can express the characters' emotional state as well. The stylistic function performs not only the sequence of important words but also the place of the auxiliary words (particles, conjunctions) in the sentence. In the Georgian translations of Boris Akunin's novels the sequence of words of the original has not been preserved. In some places it is really impossible. But there are cases when this is possible. In the translation we have come across just a few examples. 'The Jack of Spades': "Кузя, спичку зажги!" – 'Kuzya light a match!'. Here the direct object is in the preposition, so it is placed before the verb. In Avaliani's translation it is not seen: „კუზია, მთმინათე ასანთი!“; Mosulishvili maintained the order of the original: "კუზია, ასანთს გაჰკვარო!". In terms of stylization, characters' speech is various than the author's narrative. Boris Akunin's idiostyle, in contrast to other writers, does not recognize the break-ways in the auxiliary word disposition. This is marked only in the characters' speech.

Conclusion

In the final part of the thesis is summarized the results of the conducted research, assessing Georgian translations of the famous Russian writer Boris Akunin's detective novels. It is noteworthy that the intellectuality of the postmodern literature is particularly characterized to Boris Akunin's novels "Azazel" and "The Jack of Spades" which makes it difficult to translate them. Consequently, we considered inter-textual links of the original and

the revealing the features of maintaining these links in the translation.

The artistic-stylistic analysis of Boris Akunin's two detective novels and the comparison of both translations showed that there is a big difference between them. There are a number of parts where in our opinion Marine Avaliani's translation is better. But we should note that the details are more often adequate to the original in Mikho Mosulishvili's translation. As for the phraseology, both translators offer different options.

The majority of archaisms have been modified in Marine Avaliani's translation. They have been translated into modern Georgian language, so in her translation is not seen the style of the original

Thus, as a result of the interpreting process, the translator creates her/his text that is related to the original in an invariant opinion, but it contains the translator's linguistic personality, his/her personal and professional qualities.

List of publications related to the dissertation topic

1. Boris Akunin's Stylized Novels - way to classics. Journal „Ganatileba”, Tb., N2 (16) 2016 p.p. (99-105).
2. The Concept of Intertextuality in Boris Akunin's Detective Novels. International Reviewed Multilingual. Scientific journal „Scripta manent“. Tb., N3(35) 2017 p.p. (66-71).
3. Realization of Intertextuality in the Works of B. Akunin. International Reviewed Multilingual. Scientific journal „Scripta manent“. Tb., N2(38) 2018 p.p. (58-67).